

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja

Druk nr 508
Warszawa, 4 lipca 2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 203 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt uchwały:

- w sprawie zmiany Regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem uchwały upoważniamy panią poseł Monikę Rosę.

(-) Piotr Adamowicz; (-) Sylwia Bielawska; (-) Paweł Bliźniuk; (-) Mateusz Bochenek; (-) Marek Jan Chmielewski; (-) Alicja Chylicka; (-) Barbara Dolniak; (-) Magdalena Filiks; (-) Joanna Frydrych; (-) Patryk Gabriel; (-) Krzysztof Gadowski; (-) Artur Daniel Gierada; (-) Włodzisław Giziński; (-) Marta Golbik; (-) Małgorzata Gromadzka; (-) Krzysztof Habura; (-) Marek Tomasz Hok; (-) Łukasz Horbatowski; (-) Patryk Jaskulski; (-) Dominik Jaśkowicz; (-) Danuta Jazłowiecka; (-) Marcin Józefaciuk; (-) Piotr Kandyba; (-) Jacek Karnowski; (-) Iwona Karolewska; (-) Katarzyna Kierzek-Koperska; (-) Magdalena Małgorzata Kołodziejczak; (-) Zbigniew Konwiński; (-) Tomasz Kostuś; (-) Iwona Maria Kozłowska; (-) Iwona Małgorzata Krawczyk; (-) Wojciech Król; (-) Marek Krzakała; (-) Adam Krzemiński; (-) Henryka Krzywonos-Strycharska; (-) Gabriela Lenartowicz; (-) Katarzyna Anna Lubnauer; (-) Artur Jarosław Łacki; (-) Alicja Łepkowska-Golaś; (-) Dorota Łoboda; (-) Magdalena Łośko; (-) Dorota Marek; (-) Izabela Katarzyna Mrzygłocka; (-) Jacek Niedźwiedzki; (-) Jolanta Niezgodzka; (-) Barbara Okuła; (-) Paweł Papke; (-) Karolina Pawliczak; (-) Małgorzata Pępek; (-) Katarzyna Maria Piekarska; (-) Lucjan Marek Pietrzczyk; (-) Elżbieta Anna Polak; (-) Agnieszka Pomaska; (-) Monika Rosa; (-) Krystyna Sibińska; (-) Rafał Siemaszko; (-) Weronika Smarduch; (-) Anna Sobolak; (-) Mirosław Suchoń; (-) Adam Szłapka; (-) Henryk Szopiński; (-) Krystyna Szumilas; (-) Łukasz Ściebiorowski; (-) Apoloniusz Tajner; (-) Małgorzata Tracz; (-) Monika Wielichowska; (-) Adrian Witczak; (-) Przemysław Witek; (-) Kamil Wnuk; (-) Bogusław Wołoszański; (-) Maciej Wróbel; (-) Witold Zembaczyński; (-) Urszula Sara Zielińska.

UCHWAŁA
SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia

w sprawie zmiany Regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 1. W uchwale Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. z 2022 r. poz. 990, z późn. zm.¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 18 w ust. 1:
 - a) po pkt 3b dodaje się pkt 3c w brzmieniu:
„3c) do Spraw Dzieci i Młodzieży;”,
 - b) pkt 4 otrzymuje brzmienie:
„4) Edukacji i Nauki;”,
- 2) w art. 138 dodaje się ust. 1b w brzmieniu:
„1b. Funkcję przewodniczącego Komisji i zastępców przewodniczącego pełnią kolejno, po 6 miesięcy, członkowie tej Komisji”;
- 3) w załączniku:
 - a) po pkt 3b dodaje się pkt 3c w brzmieniu:
„3c) do Spraw Dzieci i Młodzieży należą sprawy dzieci i młodzieży, w tym przestrzegania ich praw, ochrony przed wszelkimi formami przemocy oraz budowania solidarności międzypokoleniowej;”,
 - b) w pkt 4 wyrazy „Edukacji, Nauki i Młodzieży” zastępuje się wyrazami „Edukacji i Nauki”,

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej uchwały zostały ogłoszone w M.P. z 2022 r. poz. 1092 i 1204 oraz z 2023 r. poz. 273, 724 i 1360.

Art. 2. W sprawach, o których mowa w pkt 3c załącznika do uchwały zmienianej w art. 1, skierowanych do komisji sejmowych przed dniem wejścia w życie niniejszej uchwały, właściwe pozostają te komisje.

Art. 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

UZASADNIENIE

Celem projektowanej zmiany Regulaminu Sejmu jest:

- 1) utworzenie nowej stałej komisji sejmowej – Komisji do Spraw Dzieci i Młodzieży, która byłaby właściwa w sprawach dotyczących dzieci i młodzieży, w tym przestrzegania ich praw, ochrony przed wszelkimi formami przemocy oraz budowania solidarności międzypokoleniowej
- 2) powrót do 6-miesięcznego pełnienia funkcji przewodniczącego i zastępców przewodniczącego w Komisji do spraw Służb Specjalnych kolejno, przez członków tejże Komisji.

Dobrostan oraz prawa dzieci i młodzieży to dla przyszłości ustroju demokratycznego temat najwyższej wagi. Niestety w Polsce to zdanie ma wciąż bardziej charakter postulatyczny niż opisujący faktyczny stan rzeczy. Jest to tym bardziej dojmujące, że dotyczy kraju uznawanego za ojczyznę praw dziecka. To Polska pod koniec lat 70. XX wieku na forum Zgromadzenia Narodowego ONZ przedstawiła propozycję Konwencji o prawach dziecka. Przyjęła ją jednak dopiero w 1989 roku, a ratyfikowała w roku 1991. Konwencja, nazywana powszechnie pierwszą konstytucją praw dziecka, nakłada na państwo i jego instytucje cały szereg obowiązków chroniących godność i prawa najmłodszych. Jest pierwszym w historii dokumentem dającym dzieciom faktyczną podmiotowość – nie tylko prawną, ale także społeczną i obywatelską. Podmiotowość wiąże się zawsze z samostanowieniem, autonomią, sprawczością. Jak każdy przełomowy dla dziejów świata dokument stanowiący źródło prawa, także ona wymaga dojrzałości społecznej i politycznej. Takiej, która jest zdolna do wprowadzenia niezbędnych zmian oraz odczytywania wyzwań przez pryzmat fundamentalnych praw dziecka i związanych z nimi obowiązków państwa.

W ostatnich latach wszystkie dokumenty o charakterze strategicznym koncentrują się na świecie dorosłych i pisane są właśnie z tej perspektywy. Jest to o tyle dojmujące, że osoby poniżej 18 roku życia stanowią aż 18 proc. polskiego społeczeństwa.

Ratyfikując Konwencję o prawach dziecka, zobowiązaliśmy się do realizacji kilku fundamentalnych zasad, wśród których kluczowe jest kierowanie się dobrem dziecka. To ono powinno być stawiane przed dobrem innych grup społecznych. Profesor Adam Łopatka, uczestnik procesu pisania Konwencji, wskazuje, że „dobro dziecka powinno być wytyczną przy podziale środków na różne cele, przy podejmowaniu działań ekonomicznych, organizacyjnych, słowem tych wszystkich przedsięwzięć, które są ważne dla potrzeb i interesów dziecka”. Kiedy decyzje polityczne podejmowane są w warunkach

ograniczonych zasobów „Konwencja o prawach dziecka wymaga, aby [...] dobro dziecka miało pierwszeństwo przed domniemanym dobrem społeczeństwa”.

Polskie społeczeństwo kurczy się w nieprawdopodobnie szybkim tempie. Mamy do czynienia z katastrofą demograficzną. Silny spadek urodzeń po 2015 roku i obserwowany od lat ujemny przyrost naturalny powodują, że zgodnie z prognozą Eurostatu liczebność społeczeństwa zmniejszy się z 37,6 mln osób w 2022 roku do 29,5 mln w roku 2100. Do rangi absolutnego priorytetu urasta potrzeba wspierania dialogu międzypokoleniowego jako warunku koniecznego spójności społecznej. Wydaje się, że brak myślenia o dziecku – mówiąc językiem Janusza Korczaka – jako o człowieku i obywatelu to jeden z największych deficytów ostatnich wielu lat. Punktem wyjścia wszelkich polityk publicznych, których celem jest ratowanie nas przed niszczącą siłą katastrofy demograficznej, należy zatem uczynić perspektywę dzieci i młodzieży. Leży to w najlepiej pojętym interesie wszystkich grup społecznych.

Wskazują na to wnioski z raportu UNICEF z 2022 roku „Miejsca i przestrzenie. Wpływ środowiska na dobrostan dzieci”, w którym Polska na nieco ponad 40 badanych krajów zajmuje miejsce:

- 27. w rankingu ogólnych warunków życia;
 - 31. w kategorii „Świat wokół dziecka”;
 - 32. w kategorii „Niebezpieczne źródła wody”;
 - 40. w kategorii „Życie dzieci w warunkach wysokiego poziomu zanieczyszczenia powietrza”;
 - 41. pod względem zagrożeń pestycydami;
- trzecie od końca pod względem przeludnienia gospodarstw domowych.

To tylko jeden z obszarów, w którym jednoznacznie widać, jak kierowanie się standardami definiowanymi w oparciu o wymogi wynikające z troski o zdrowie psychiczne i fizyczne dzieci przekładać może się na warunki zwiększające dobrostan całego społeczeństwa.

Można przytoczyć w tym miejscu dużo dłuższą listę powodów świadczących o potrzebie podejmowania natychmiastowych działań na rzecz dzieci i młodzieży. Pierwszy to bezprecedensowa skala kryzysu psychicznego młodych ludzi. Nie ma bardziej dosadnego wskaźnika oceny świata dorosłych i warunków, jakie tworzymy najmłodszym do życia, przeżycia i rozwoju, niż liczba prób samobójczych w tej grupie wiekowej. W 2022 roku padł drastyczny rekord. Odnotowano ponad 2 tysiące prób samobójczych (2093), czyli o 150 proc. więcej niż jeszcze w roku 2020, kiedy było ich niewiele ponad 800. W 2023 roku było ich znowu więcej (2139). Choć liczba śmierci samobójczych zmniejszyła się

o 11 (145 śmierci wobec 156 w 2022) , to trudno nie nazywać tej sytuacji kryzysową i wymagającą wsparcia parlamentarnego dla planów i strategii przygotowywanych przez rząd.

Bezprecedensowa jest także skala zagrożeń związanych z funkcjonowaniem w środowisku cyfrowym. Według raportu z badań NASK „Nastolatki 3.0” rośnie liczba godzin spędzanych przez dzieci w sieci, odsetek decydujących się na spotkanie z osobami poznanymi w Internecie i nieinformowanie o tym fakcie, spada wiek kontaktu z treściami pornograficznymi, rosną ryzyka uwodzenia i krzywdzenia seksualnego w sieci, a także cyberbullyingu i wielu innych. 70 proc. nastolatków za główny problem Internetu uznaje mowę nienawiści. Połowa nie jest zainteresowana wiarygodnością obserwowanych profili w mediach społecznościowych, a 43 proc. jest przekonana, że w sieci nie ma możliwości odróżnienia informacji prawdziwych od fałszywych. Inne międzynarodowe badania, w tym Youth Skills 2023 pokazują, że na tle pięciu badanych krajów młodzi ludzie w Polsce w najwyższym stopniu narażeni są na ekspozycję na niebezpieczne treści oraz intencjonalną mowę nienawiści.

Opisane wyżej zjawiska to tylko niektóre z wielu przykładów świadczących o potrzebie priorytetowe potraktowania grupy społecznej dzieci i młodzieży jako integralnej i krytycznie ważnej dla przyszłości grupy społecznej. Miarą jakości polityk publicznych procesu legislacyjnego jest to, w jaki sposób wspiera on grupy słabsze, bardziej podatne na krzywdzenie, dewaloryzowane. Dzieci i młodzież do niej należą.

W konsekwencji utworzenia nowej komisji dokonuje się również zmiany nazwy dotychczasowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży (na Komisję Edukacji i Nauki). W przepisie przejściowym proponuje się, aby sprawy, w których właściwa będzie Komisja do Spraw Dzieci i Młodzieży, które zostały skierowane do innych komisji sejmowych przed dniem utworzenia nowej komisji, pozostały we właściwości tych komisji.

Celem ponownego wprowadzenia do Regulaminu Sejmu 6-miesięcznego okresu pełnienia funkcji przewodniczącego Komisji do spraw Służb Specjalnych kolejno przez członków Komisji jest zapewnienie pełnej reprezentacji wszystkich klubów parlamentarnych na stanowisku przewodniczącego i zastępcy, co będzie sprzyjać demokratyzacji procesów decyzyjnych oraz zapobieganiu koncentracji władzy. Proponowana zmiana była już przedmiotem procesu legislacyjnego w Sejmie VI kadencji, została natomiast uchylona przez Sejm VIII kadencji. Zmiana wprowadzająca rotacyjność na stanowisku przewodniczącego i zastępców Komisji do spraw Służb Specjalnych stanowi narzędzie wsparcia transparentności i efektywności funkcjonowania tejże komisji.